

Romanipolitiikan kevät sosiaali- ja terveysministeriössä 2024

Vuosi 2024 käynnistyi sosiaali- ja terveysministeriössä työntäyteisenä myös romanitöiden osalta. Kevään 2024 aikana valmistui Romanipoliittisen ohjelman toimenpanosuunnitelma, jota esiteltiin ja jalkautettiin ahkerasti kaikkialla Suomessa eri yhteyksissä ja eri tahoille. Romaniverkoston jäsenet osallistuivat useiden lausuntojen tekemiseen sekä erilaisiin yhteisiin keskustelutilaisuuksiin. Kotimaisten töiden ohella oli paljon myös kansainvälisiä asioita, joissa olimme mukana tämänkin kevään aikana.

Ministeriössä aloitettiin vuonna 2023 parityöskentelymalli, jossa romani- ja vammaispolitiikan yhteensovittamiseen liittyvistä asioista on keskusteltu säännöllisesti yhdessä Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunnan eli VANEn kollegojen kanssa. Tämä on ollut hyvä uudistus, sillä romanasioiden hoito on käytännössä yhden virkahenkilön harteilla ministeriössä ja työ on paikoin hyvin yksinäistä puurtamista. Samalla on tullut myös tutummaksi ministeriössä käsiteltävät vammaisten asiat. Ajankohtaisia romanipolitiikan kuulumisia on esitelty myös ministeriön Asiakkaat ja henkilöstö -yksikön kokouksissa.

Kevään aikana saimme valmiiksi yhteistyössä THL, STM ja Aluehallintovirastojen kanssa Romanipoliittisen ohjelman (Rompo3) Toimeenpanosuunnitelman, joka julkaistiin huhtikuussa 2024. Käännökset taittoineen valmistuivat kesän aikana.

Vuoden 2024 alussa haimme myös Euroopan komission CERV ohjelmasta avustusta kansallisen romanasioiden yhteyspisteen (sosiaali- ja terveysministeriö) työn tueksi yhdessä Suomen Romaniyhdistyksen kanssa. Hakemuksessa haimme rahoitusta hankehallintoon ja viestintään sekä romanilähtöiseen vaikuttamis- ja antirasistiseen työhön. Hakemus lähetettiin maaliskuussa ja päätös siitä tulee syksyn aikana.

Alkuvuodesta kävimme tutustumassa Romano Mission toimintaan, uuteen toiminnanjohtajaan sekä työntekijöihin järjestön Avoimet ovet-tapahtumassa. Samassa yhteydessä ojensimme myös vuoden 2023 Paarkiba-tunnustuksen yhdistyksen eläköityvälle toiminnanjohtajalle kiitoksena hänen työstään romaniväestön hyväksi.

Maaliskuussa esittelimme kansallisten romanasioiden yhteyspisteiden (EU/NRCP) kokouksessa esimerkkinä hyvästä käytänteestä Sastipe Tukke - Terveyttä sinulle -hanketta.

Kevään aikana etsimme rahoitusta romanivanhuksiin liittyvän valtakunnallisen tutkimuksen tekemiseen ja siitä keskusttiin myös Vanhusasiavaltuutetun kanssa. Tarve selvityksen tekemiseen nähdään siellä myös. Tutkimuksen tekeminen on osa Rompo3 Toimeenpanosuunnitelmaa ja tavoitteena toteuttaa vuoteen 2026 mennessä.

Huhtikuussa lähetimme 3 henkilöä kansainvälisiin romanitapahtumiin: kansainvälisen Romaniunionin (IRU) kongressiin Skopjeen Pohjois-Makedoniaan sekä Euroopan komission Romaniviikolle Brysseliin. Kummastakin tapahtumasta on uutisia romani.fi sivustolla.

Huhtikuussa vastasimme myös kyselyyn, joka koski Euroopan neuvoston kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevan puiteyleissopimuksen täytäntöönpanon Suomen 6. määräaikaissäraporttia.

Ennen kesälomia osallistuimme vielä Vantaan kaupungin isännöimään Eurocities Social Affairs Forum Romanityöryhmän kokoukseen puheenvuoroin ja musiikkiesityksin.

Seuraavaksi joitakin valikoituja nostoja menneestä kevätkaudesta.

Nostoja keväästä 2024

- Tammikuussa vastattiin yhdessä opetushallituksen kanssa Euroopan neuvoston (ADI-ROM/ Capacity-building programme and tools History teaching) kyselyyn, joka liittyi romanien historian opetukseen koulussa.
- Romaniasiain neuvottelukunnan vuosien 2024 -2025 toimintasuunnitelman rungoksi otettiin Rompo3 toimenpide-ehdotuksia, joita viedään eteenpäin tämän ja ensi vuoden aikana.
- Ulkoministeriö järjesti tammikuun lopussa Euroopan neuvoston (EN) koordinaatiopäivän, jossa esiteltiin myös romanipolitiikan vastuuministeriön sosiaali- ja terveysministeriön romanityötä, jota tehdään yhdessä heidän kanssaan muun muassa jäsenvaltioiden romaniasiantuntijakomiteassa (ADI-ROM).
- Tammikuussa kommentoimme romaniasiain neuvottelukuntien ja verkoston kanssa Valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman (VANUPO) 2024-2027 luonnosta.
- Helmikuussa olimme haastateltavana Euroopan unionin perusoikeusviraston (FRA) toimeksiantoon, joka koski kartoitusta Suomen perus- ja ihmisoikeusrakenteista ja -mekanismeista. Kiinnostuksen kohteena kartoituksessa olivat erityisesti perus- ja ihmisoikeustoimijoiden välinen vuorovaikutus, yhteistyörakenteet ja synergiat.
- Helmikuussa olimme kuulolla myös ulkoministeriön järjestämässä kansalaisjärjestöjen kuulemistilaisuudessa.
- Maaliskuussa Romaniasiain neuvottelukunnan puheenjohtaja Aki Lindén ja Suomen romaniyhdistyksen toiminnanjohtaja osallistuivat pääministerin pyöreän pöydän keskusteluun, jonka aihe oli 'Kohti yhdenvertaista ja turvallista arkea monimuotoistuvassa Suomessa vuonna 2035. Erityisfokuksena tulevaisuusorientoituneessa keskustelussa työelämä ja läpileikkaavina teemoina: nuoret, sukupuolten erot ja alueelliset erot'.
- Osallistuimme kevään aikana Valtioneuvoston kanslian Yhdenvertaisuustiedonanto-hankkeen kokouksiin sekä kommentoimme yhdessä verkoston kanssa kyseisen hankkeen toimeenpanosuunnitelman luonnosta.
- Kommentoimme Lapsistrategian toimeenpanosuunnitelman luonnosta.
- Huhtikuun alussa Euroopan neuvoston ministerikomitea antoi suosituksen Euroopan neuvoston 46 jäsenmaalle romaninaisten ja -tyttöjen (ml. traveller naiset ja tytöt) tasa-arvon varmistamiseksi ja heidän kohtaamiinsa erityisiin haavoittuvuuksiin puuttumiseksi. Tästä uutisoimme suomeksi romani.fi sivustolla sekä sosiaalisessa mediassa.
- Kävimme keskusteluja Kansallismuseon kanssa liittyen Rompo3 toimeenpanoon. Romaniverkoston jäseniä osallistui myös Kansallismuseon laajennusosan peruskiven muuraukseen toukokuussa.
- Verkoston jäseniä osallistui huhtikuussa MIELI ry/THL järjestämään 3-osaiseen 'Mielen hyvinvoinnin tukeminen romanityössä' koulutuskokonaisuuteen.

- Romanikielen lautakunnan aloitteesta suunniteltu ja valmisteltu yhteistapaaminen Opetus- ja kulttuuriministerin kanssa, aiheena romanikielen etäopetus, ei toteutunut kevään aikana, vaan se siirtyy syksyyn ministeriön kiireiden vuoksi.
- Pohjoismainen yhteistyö on aloitettu Teams kokouksilla Norjan ja Ruotsin romanasioita valtionhallinnossa hoitavien virkhenkilöiden kanssa.
- Toukokuulle kaavailtu sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuson tapaaminen siirtyy niin ikään syksyyn ministerin kiireisen aikataulun vuoksi.
- Kesäkuussa Kuntaliitto järjesti tilaisuuden romaniverkostolle, osana Rompo3 toimeenpanoa, jossa kerrottiin konkreettisia asioita siitä mitä yhdenvertaisuussuunnitelmaan kannattaa kirjoittaa romanien syrjimättömyydestä ja yhdenvertaisuuden edistämisestä.

Romaniasiaien neuvottelukunta

Valtakunnallinen romanasiaien neuvottelukunta kokoontui kevään 2024 aikana kolme kertaa, läsnäolokokouksia oli kaksi ja Teams-kokouksia kerran. Työjaosto kokoontui myös kerran Teamsissä.

Sosiaali- ja terveysministeriön ja Aluehallintovirastojen välisiä kokouksia pidettiin Teamsissä ja puhelimitse useita kevään aikana ja arviointi- ja suunnittelupäivä kesäkuussa sisäministeriön tiloissa Helsingissä.

Kansainvälinen romanipäivä 8.4.,

Kansainvälisen romanipäivään osallistuttiin tänä keväänä lähinnä viestimällä päivästä ja päivään liittyvistä tapahtumista sosiaalisessa mediassa sekä kokoamalla ne romani.fi tapahtumakalenteriin.

Ensi vuonna päivä merkitään kalenteriin kansainvälisen käytännön mukaisesti 'Kansainväliseksi romanipäiväksi' erityisasiantuntijan/pääsihteerin esityksen mukaisesti.

Romanipolitiikasta viestiminen

Viestintä on tärkeä osa erityisasiantuntijan/pääsihteerin työtä, jota tehdään myös romanipolitiikan osalta. Viestintää tehtiin ahkerasti ja säännöllisesti koko kevään ajan neuvottelukunnan jäsenille lähinnä sähköpostein ja laajemmin myös romanityökentän toimijoille sekä suurelle yleisölle käyttäen lisäksi sosiaalisen median alustoja. Kevään 2024 aikana tehtiin 15 uutisista kotimaisista ja kansainvälisistä romaniväestöä koskevista asioista romani.fi sivustolle.

Janette Grönfors, erityisasiantuntija, pääsihteeri
Sosiaali- ja terveysministeriö/Romaniasiaien neuvottelukunta